

VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av
Siv Romberg

Dokumentansvarig
Siv Romberg

Datum
2022-03-09 1
(13)

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Tvärskogs Förskola

Upprättad: 2018-09-11

Reviderad: 2019-02-08, 2021-03-23, 2022-03-04, 2023-05-12, 2023-08-08

Innehållsförteckning

Inledning	s 3–4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7–8
Plan mot kränkande behandling	s 9–10
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 11
Plan mot diskriminering	s 12–13
Åtgärder vid akuta händelser	s 13
Uppföljning och utvärdering	s 14

Inledning

Syfte och bakgrund

Planen är upprättad för att främja barns lika rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, ålder, religion eller annan trosuppfattning eller funktionsnedsättning, samt för att förebygga och motverka alla former av diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling på förskolan i Tvärskog.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevs lika rättigheter och möjligheter i skolan

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i värdegrundsarbetet kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också i de demokratiska arbetsformer och det positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

”Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar. [...] Förskolan ska samarbeta med hemmen för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till in-flytande och förståelse för förskolans uppdrag. Det är viktigt att alla som ingår i arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och att skapa tillitsfulla relationer med hemmen, så att förskoletiden blir positiv för barnen.”²

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevs allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

1 https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3-skolansvardegrund/Grundskola/302_Framja_likabehandling och <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-skolans-vardegrund>

2 Läroplan för förskolan Lpfö 18, s 7-8, FÖRSKOLANS UPPDRAG Helhetssyn

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”³

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling¹, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevs erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevs delaktighet och flytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen - i planering, lektions-/verksamhetsinnehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning - arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan.

---

¹ Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

I flera rapporter² fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett upprepande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Reviderad 2018), s 7, Skolans uppdrag

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Indirekt diskriminering som innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,

I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.

- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** som innebär ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan till exempel uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.

---

² Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /Förskolan/skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/Del 5: Normer, normmedvetenhet och normkritik

- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev.)

Styrdokument

- **Skollag (2010:800)**, 6 kap
- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling**
- **Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016,**
  - o Förskolans värdegrund och uppdrag
  - o 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - o 2.2 OMSORG, UTVECKLING OCH LÄRANDE
  - o 2.3 BARNES DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE
  - o 2.8 REKTORNS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017,**
  - o Skolans värdegrund och uppdrag
  - o 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - o 2.2 KUNSKAPER
  - o 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
  - o 3. Förskoleklassen
  - o 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och inter-nationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)

Så här vill vi att det ska vara på förskolan i Tvärskog

- Alla barn ska känna sig trygga
- Alla barn ska känna sig sedda och lyssnade på
- Alla barn ska få samspela med andra barn på ett lustfyllt och givande sätt
- Alla som är på förskolan ska känna ansvar för att bidra till en god social miljö

Ansvar

Det är **rektors ansvar** enligt lag att:

- se till att all personal, alla elever och vårdnadshavare känner till att diskriminering, direkt eller indirekt, och annan kränkande behandling inte är tillåten på skolan.
- se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja elevers rättigheter, samt att motverka diskriminering.
- årligen utvärdera och revidera arbetet i samverkan med barn/elever och personal
- om förskolan/skolan får kännedom om att diskriminering eller annan kränkande behandling förekommer, se till att en utredning görs och att åtgärder vidtas.
- se till att personalen har ett gemensamt system för hur dokumentation av anmäld/upptäckt diskriminering eller annan form av kränkande behandling samt vidtagna åtgärder sker.

Det är **lärare och annan personals ansvar** att:

- följa förskolans plan mot kränkande behandling.
- ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som förmedlas i undervisningen och vid bemötande av barnen samt att sträva efter likabehandling.
- se till att åtgärder vidtas då diskriminering eller annan form av kränkande behandling anmäls, misstänks eller upptäcks.
- dokumentera anmäld, misstänkt eller upptäckt diskriminerande behandling samt insätta åtgärder.
- bevaka att fall av diskriminering eller annan kränkande behandling följs upp.

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Vi har genomfört följande **kartläggningar**...

- Kalmar kommuns skolenkät
- Egna enkäter
- Organiserade samtal med barn eller elever och personal *
- Djupintervjuer med utvalda elever
- Trygghetsvandringar
- Dokumentation från fall av kränkande behandling
- Personalens observationer
- BRUK (t ex Område 2 Normer, värden och inflytande)

Uppföljning av våra insatser under 2022

Nulägesanalys

Följande orsaker till risker och hinder har vi analyserat...

1. Tamburen. Trångt vid av och påklädning
2. Personalbrist- vid sjukfrånvaro, planeringar och möten
3. Utrymmen ute och inne där barn kan gömma sig och gå undan.

Mål för 2023

- Vi ska få ett bättre flöde vid av- och påklädning i tamburen.
- Vi ska hitta system för att barnen inte ska kunna gömma sig och gå undan utan att vi uppmärksammar detta.

Aktiviteter/insatser under 2023

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för barn och elever, personal samt vårdnadshavare. Nödvändiga uppdateringar och justeringar görs i planen.

Tid - När?

Tre gånger per år – juni, augusti, december

Ansvar

Rektor - avsätter tid vid personalmöten

Personal - bidrar till uppdateringar och justeringar av planen

Insats

Vi gör kontinuerliga observationer och utvärderingar av var personalen placerar sig i inne- och utemiljön. Vi arbetar för att få ett bättre flöde vid av- respektive påklädning.

Ansvar

All personal på förskolan.

Åtgärder vid akuta händelser

- Personal som får kännedom om trakasserier/kränkande behandling ansvarar för att omgående anmäla detta till rektor. Detta görs genom det digitala verktyget "Draftit".
- Förskolan ska skyndsamt utreda vad som har hänt och vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. Utredningen samt åtgärder som vidtas ska dokumenteras i Draftit. Personalen kontaktar berörda föräldrar och för en daglig dialog om vad som händer på förskolan. Personalen skriver dagligen loggbok när en kränkande behandling skett och följer upp det efteråt.
- När händelserna är utredda och insatserna gett resultat så att kränkningarna upphört ska ärendet avslutas i Draftit.

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- · observationer
- · pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- · utvecklingssamtal
- · intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Aktiva åtgärder mot diskriminering

Undersökning av risker för diskriminering

Följande metoder har använts för att undersöka risker för diskriminering...

- Varje år genomförs en trivselenkät tillsammans med föräldrarna, en enkät där föräldrarna får svara på hur de upplever förskolan och som sammanställs av rektor och av rektor utsedd person.
- Arbetslaget diskuterar resultatet och tar fram eventuella förbättringsåtgärder. Resultat och åtgärder presenteras på föräldramöten.
- Planens trygghetsfrågor tas upp på föräldramöten

Analys

Vår analys visar att inga barn upplever sig diskriminerade på förskolan.

Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med för att förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever:

- Värdegrundsarbetet ingår i vår dagliga verksamhet. Det arbetas kontinuerligt med värdegrundsarbetet, det är en stor del av vårt arbete. Vi utgår från värdegrundssagor, böcker, lekar m.m.
- Förskolans arbetslag diskuterar kontinuerligt vid olika konferenser och mötestillfällen värdegrunds- och barnfrågor.
- I samband med det första föräldramötet under hösten ska personalen redovisa syftet med planen och de åtgärder som kommer att vidtas när diskriminering, trakasserier

eller annan kränkande behandling uppstår och tillsammans med föräldrarna diskuteras uppkomna synpunkter och frågeställningar.

- Tillämpa de kunskaper vi fått till oss i utbildningen i normkritik.
- Fortsätta med diskussionsgrupper under våra föräldramöten angående planen mot diskriminering och kränkande behandling.
- Närvarande vuxna som vägleder och sätter gränser.

Åtgärder vid akuta händelser

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor beslutar sedan om utredning behöver inledas. Se verksamhetshandboken- *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling*.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning genomförs på följande sätt och vid dessa tidpunkter:

- Vid utvecklingssamtal berörs alltid vårdnadshavares upplevelser av trygghet på förskolan.
- Pedagogerna diskuterar kontinuerligt vid olika mötesformer hur arbetet med att förebygga diskriminering och kränkande behandling fortgår.

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: Lärportalen/Alla moduler/Förskolan/skolans värdegrund/Främja likabehandling

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”